

Aan:
Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de Commissie V&J
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

15 november 2012

12.293.PCC/NvB

p.chatelioncounet@knr.nl

073 - 69 21 317

Aan de Voorzitter van de Vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie,

Bij brief van 18 oktober 2012 (kenmerk 2012Z17597/2012D38460) informeerde u naar de reactie van de Konferentie Nederlandse Religieuzen op de monitorrapportage van de (voormalige) Commissie Onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-katholieke Kerk. Bij dezen danken wij u voor uw belangstelling alsook voor de aandacht die u de problematiek van de slachtoffers schenkt. Wij voldoen graag aan uw verzoek.

Op vrijdag 28 september 2012 publiceerde de heer Deetman, voorzitter van de voormalige Onderzoekscommissie naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-katholieke Kerk in de periode na 1945, zijn eerste rapportage over de uitvoering van de aanbevelingen van de voormalige onderzoekscommissie. Daartoe werd op 5 juni j.l. de eerste openbare jaarrapportage van de bisschoppen en hogere oversten aan de heer Deetman aangereikt. De openbare rapportage geschiedt conform de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie. (“Over de inspanningen om met slachtoffers en anderen laagdrempelig bij te dragen aan erkenning, hulp, genoegdoening en nazorg leggen bisschoppen en hogere oversten gezamenlijk in een jaarlijks verslag in het openbaar verantwoording af.” *Aanbevelingen, Eindrapport Onderzoekscommissie IA*). Deze komt voort uit de aanbevelingen van de voormalige Onderzoekscommissie, en kan ook door de voormalige Onderzoekscommissie worden getoetst.

Op verzoek van de Bisschoppenconferentie (BC) en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) begeleidde de landelijke Contactgroep, die werd opgericht begin 2012, de eerste openbare rapportage over seksueel misbruik van minderjarigen. Dit geschiedde onder leiding van Mgr. J. van den Hende, bisschop van Rotterdam en voorzitter van de Contactgroep, tevens vertegenwoordigd door mr. J. Bakker, econoom van het bisdom Rotterdam, en vanuit de KNR door pater J. van den Eijnden ofm, provinciaal overste van de Franciscanen in Nederland, en prof. P. Chatelion Counet, secretaris van de KNR. De Contactgroep stelt: “Het is van belang dat middels monitoring duidelijk wordt hoe de Rooms-katholieke Kerk in Nederland het delicate probleem van het seksueel misbruik van minderjarigen aanpakt.”

De rapportage werd op 5 juni 2012 aangeboden door de Contactgroep aan de heer Deetman en werd op 28 september 2012 gelijktijdig met de monitoring van de heer Deetman openbaar gemaakt. De rapportage van de bisdommen en de religieuze instituten kan worden gedownload op de websites van KNR en Kerkprovincie (www.knr.nl, www.rkkerk.nl). Voor de rapportage leverden afzonderlijke bisdommen en hogere oversten de informatie aan. Daarnaast is in de rapportage informatie opgenomen die landelijk beleid betreft. De periode waarop deze eerste jaarrapportage betrekking heeft, is maart 2010 - mei 2012.

Op 10 september 2012 is door de voormalige Onderzoekscommissie een concept-monitorrapportage aan de BC en de KNR voorgelegd om gelegenheid tot hoor en wederhoor te geven. Hiervan is dankbaar gebruik gemaakt; door BC en KNR zijn onderscheiden doch congeniale reacties opgesteld.

In de headline van de persverklaring die de voormalige Onderzoekscommissie op 28 september 2012 deed uitgaan, wordt de monitoring kernachtig samengevat: "RKK goed op weg, maar tijd dringt en opstelling aantal ordes schiet tekort". De KNR herkent zich in de analyse van de voormalige onderzoekscommissie, wij zeggen op het punt van de opstelling van een "aantal ordes" inspanningen tot verbetering toe, maar betreuren het in dit verband ook dat ons uitdrukkelijke verzoek bij hoor en wederhoor om nadere informatie over aantallen en feitelijke cijfers van bekritiseerde ordes en congregaties door de voormalige onderzoekscommissie niet werd gehonoreerd.

De KNR die als koepelorganisatie van ordes en congregaties meer met (lotgenotengroepen van) slachtoffers te maken heeft dan de bisdommen, begeleidt de bij haar aangesloten religieuze instituten en hun hogere oversten bij de omgang met slachtoffers, zowel in het kader van procedures van de Klachten- en de Compensatiecommissie van de Stichting Beheer & Toezicht, alsook in de omgang met slachtoffergroepen en de individuele begeleiding van het niet onaanzienlijke aantal slachtoffers dat zich niet bij de KLOKK of andere slachtofferorganisaties heeft aangesloten. Daarover is in de Jaarrapportage op 5 juni 2012 aan de voormalige Onderzoekscommissie gerapporteerd.

Reeds vanaf maart 2010 is door de KNR een meldpunt seksueel misbruik ingericht waarbij slachtoffers zich kunnen melden die in gesprek willen treden met hogere oversten of vertegenwoordigers van religieuze instituten waar het misbruik heeft plaatsgevonden. Vele honderden gesprekken hebben in dit kader plaatsgevonden en vinden nog steeds plaats. Zeker waar slachtoffers aangeven geen behoefte te hebben aan de juridische weg van ofwel een klachtenprocedure ofwel een mediationtraject, maar wel aan erkenning en aan helende, herstelbemiddelende ontmoetingen, is de KNR bereid hierin een bemiddelende rol te spelen. De aanbevelingen uit de monitorrapportage van de voormalige Onderzoekscommissie op dit punt nemen wij graag ter harte.

Het Bestuur van de KNR heeft op 4 juni 2012 een bijeenkomst georganiseerd over de opstelling van een aantal ordes en congregaties jegens de slachtofferorganisatie KLOKK. Hierbij waren vertegenwoordigers van de door de commissie Deetman als 'hotspots' aangemerkte religieuze instituten in gesprek met bestuursleden van de KLOKK. Beide partijen hebben deze bijeenkomst als constructief ervaren. Van de kant van de KLOKK is teleurstelling uitgesproken over het feit dat veel oversten (niet allen) afstand houden tot enerzijds KLOKK, anderzijds de bestaande en zich formerende lotgenotengroepen. Belangrijkste reden hiervoor, zo bleek uit de reactie van oversten, was

(en is) de stroom van oproepen op de website van KLOKK met expliciete beschuldigingen aan het adres van religieuzen ter verkrijging van steunbewijs. Het belang van slachtoffers om steunbewijs te vergaren wordt door de oversten erkend en ondersteund. Het middel daarentegen wordt door hogere oversten met argwaan en afkeuring bekeken en vormt wegens de grenzen van smaad en laster die met deze opsporingsverzoekt-berichten worden bereikt, een hoge drempel. Desondanks hebben de hogere oversten verklaard open te staan voor contact met lotgenotengroepen. Omdat niet alle slachtoffers prijs stellen op contact met de overste van het instituut waar het seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, wordt het initiatief in eerste instantie bij de KLOKK en de lotgenotengroepen gehouden.

Voor het specifieke aandachtsveld van toelating, opleiding en begeleiding van religieuzen (de Onderzoekscommissie spreekt ietwat exclusief over ‘priesters en geestelijken’) heeft het Bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen haar Commissie Roepen tot Religieus Leven opdracht gegeven tot nader onderzoek. Deze commissie heeft religieuze instituten waarvoor dit zinvol wordt geacht, namelijk die welke recentelijk (oktober 2011) hebben aangegeven nog nieuwe leden aan te nemen, bij brief van 26 maart 2012 twee vragen voorgelegd:

- a. welke toelatingseisen hanteert het instituut ten aanzien van nieuwe leden?
- b. zijn deze toelatingseisen in de afgelopen twee jaar aangepast, c.q. herzien, met het oog op de problematiek van het seksueel misbruik?

De respons op deze correspondentie wordt op dit moment verwerkt en de resultaten daarvan, alsmede de actiepunten die hieruit voortvloeien zullen in een volgende jaar-rapportage aan de voormalige onderzoekscommissie ter beschikking worden gesteld. Voor het aandachtsveld van preventie van seksueel misbruik hebben Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen de voormalige onderzoekscommissie gemeld dat zij werken aan een gezamenlijke gedragscode voor medewerkers van de Kerk (priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers).

De Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen hanteren sinds 2005 een protocol en formulier antecedentenonderzoek. Wanneer een priester, diaken of pastoraal werk(st)er een benoeming in een ander bisdom aanvaardt, of bij een andere orde of congregatie, wordt bij dit antecedentenonderzoek navraag gedaan inzake seksueel misbruik.

Een ander belangrijk punt van aandacht in de monitorrapportage zijn de mediationtrajecten. Volgens slachtofferorganisatie KLOKK verdienen dergelijke trajecten de voorkeur boven de meer juridische procedures van de Klachtencommissie.

De Konferentie Nederlandse Religieuzen erkent dat mediation zeker op de punten van herstellbemiddeling en erkenning de voorkeur kan hebben boven juridische procedures. Slachtoffers die een mediationtraject prefereren, worden uitgenodigd deze voorkeur kenbaar te maken bij de Stichting Beheer & Toezicht die mediationtrajecten aanbiedt. Over de aanvraag vanuit KLOKK voor ‘groepsmediation’ voor individuele klagers zijn hogere oversten verdeeld. De doelstelling van ‘healing’, herstel en erkenning, lijkt in deze variant minder goed tot zijn recht te kunnen komen.

Tenslotte wordt in de monitorrapportage gewag gemaakt van enkele concrete stagnaties en knelpunten. Op deze punten is en wordt door de Contactgroep van de KNR en de BC actie ondernomen. Daarenboven bemiddelt de KNR ook indien knelpunten gesignaleerd worden tussen hogere oversten en functionarissen van het Meldpunt Seksueel Misbruik,

de Klachtencommissie en de Compensatiecommissie. Ook op dit punt nemen wij de aanbevelingen van de voormalige Onderzoekscommissie ter harte.

Het leed dat slachtoffers van seksueel misbruik in de RKK is aangedaan is extra schrijnend omdat de verantwoordelijken hiervoor tot een instituut gerekend worden dat seksuele moraal, ethiek en zuiverheid altijd hoog in het vaandel heeft gevoerd. Bisschoppenconferentie en Konferentie Nederlandse Religieuzen hebben vanaf het moment dat de omvang van het misbruik manifest werd actie ondernomen, in de eerste plaats door de commissie Deetman in mei 2010 opdracht te geven aard, omvang en gevolgen van seksueel misbruik in kaart te brengen, vervolgens door de sedert 1995 opererende Klachtencommissie te reorganiseren, en tenslotte door slachtoffers zo ruimhartig als mogelijk tegemoet te komen, zowel wat betreft erkenning als wat betreft genoegdoening en compensatie van het misbruik. Daarom is besloten de procedures open te stellen:

- ook voor zaken die in het Nederlandse straf- en burgerlijk recht reeds verjaard zijn,
- ook tegen (vermeende) daders die niet meer in leven zijn,
- met een minimum aan bewijslast, waarbij ‘aannemelijkheid’ voldoende is,
- en met ruime compensaties zowel voor materiële als voor immateriële schade.

Wat slachtoffers is overkomen en aangedaan kan helaas niet meer ongedaan worden gemaakt, maar de Katholieke Kerk is zich ten volle bewust van haar verantwoordelijkheid om het aangedane leed te erkennen, genoegdoening te bieden en hulp te doen verlenen. Dit komt tot uitdrukking in persoonlijke contacten met slachtoffers en vertegenwoordigende organisaties van slachtoffers, en in de voorzieningen zoals zojuist uiteengezet. Jaarlijkse monitoring is een welkom instrument om de inspanningen van bisschoppen en hogere oversten op dit terrein te volgen en zo nodig aan te scherpen. De punten van aandacht en de aanbevelingen die uit de monitorrapportage van de voormalige onderzoekscommissie naar voren komen en waarop wij met dit schrijven onze reactie kenbaar maakten, zullen met verhevigde inspanning ten uitvoer worden gebracht.

In de veronderstelling uw vragen afdoende te hebben beantwoord en te allen tijde bereid tot nadere toelichting, teken ik namens de Konferentie Nederlandse Religieuzen,

met de meeste hoogachting

br. drs. C.J.H.M. van Dam csa
voorzitter Konferentie Nederlandse Religieuzen